

Mesék az ezertó országából. Ez az izlésesen és szép rajzokkal díszített könyv Anni Swan-nak, a finn íróőnének tizenkét meséjét tolmácsolja Sebestyén Irén fordításában. Előre meg kell vallanunk, hogy ezek a mesék a magyar gyermeknek egészen idegen mesevilágot éreztetnek. Ezt az idegenséget azonban nem írhatjuk pusztán az északi képzeletvilág és a miénk eltérő voltának számlájára, hiszen Andersen meséi is északon születtek, mégis magunkévá tudtuk tenni elképzelésüket. Valahol másutt kell keresnünk ennek az idegenszerűségnek az okát.

Anni Swan meséin erősen érzik az írói kiterveltség. Szinte azt lehetne mondani, hogy a tizenkét mese (alig egy-kettő kivételével) egyetlen alapeszmét hordoz. Ez az alapeszme pedig valami rejtelmes és homályos paralelizmusból táplálkozik, mely az ember és a természet erői között áll fenn. Mesevilága erősen kettéoszlott: ember és természet alkotja s éppen ebben a kettéválasztásban van valami idegenség a mi számunkra, amikor gyermekmeséket várunk. Ez a mesevilág már erősen racionalisztikus színezetű, sőt némi halvány pesszimizmus is lappang mögötte, hiszen Anni Swan szerint ennek a kettéoszlott világnak a lényeit titokzatos sóvárgás vonja egymás felé, de egyesülni nem tudnak. A rút denevérkirály a szépséges ember-királykisasszonyt akarja nőül venni, a Tengerasszony földi fiúcskát rabol magának gyermekül, a Vízimanó a halászlányba szerelmes, a Vízikirály leánya egy halászfíúnak árulja el a vizek életének titkát és ezzel romlásba dönti apja birodalmát és a maga életét is, a Tengerkirálynő emberek közt nevelteti fiát: ezek és ilyenfélék azok a párhuzamos motivumtengelyek, amelyek körül Anni Swan meséi forognak.

Tagadhatatlan, hogy mély és művészi gondolat rejlik ebben a párhuzamosságban, hiszen ez nem egyéb, mint annak mesébe jelenítése, hogy a természetté és emberré kettéoszlott világ mindegyik fele a másikba törekszik áthasonulni, hogy valami boldog ősi egységet hozzon létre. Igen ám, de a gyermeki fantázia éppen ezt a naiv egységet látja a világban, számára még alig van külön emberi és külön természeti valóság, nem látja még azt a

két ellentett pólust, mely Anni Swan meseképezetében hiába vonzza egymást. Röviden szólva: a gyermek naiv meselátásának hiányát érezzük ebben a könyvben. — Mesélőkészése különben igen jó.

Bizonyos feszes irodalmiság húzódik végig a fordítás stílusán. Az egyik mese tündére „sajátkezűleg“ faragja sípját, a másikban a kis hősnőnek meg kell fonnia a „kiszabott mennyiséget“, másutt a konyhó az „erdő mélyében“ áll. Nem igen magyaros cím: „A tenger királynője és az ő fia“; nem magyaros mesei stílfordulat: „országot-világot bejárni“; a magyar mesében „világot látni“ indul el a hős, vagy egyszerűen „világgá megy“. A mesekezdő sorok kerekerei olykor nehezen forognak. Egy példát idefrünk: „Egy kicsiny falu végén, éppen az országút mentén, egy pirosfedelű ház volt. A házban egy ember és egy asszony lakott.“ Talán így jobb lett volna: „Egy kis falu végén, éppen az országút mentén, volt egy pirosfedelű ház. Abban lakott egy ember meg egy asszony.“

Kerecsényi Dezső.

Divald Kornél: Felvidéki séták. (A Szent István-Társulat kiadása.) A magyar műtörténet egyik legkiválóbb munkása szólal meg hosszú hallgatás után a jelzett kötetben. Igaz, hogy ez a munka nem tisztán tudományos jellegű, inkább azt lehetne mondani róla, emlékséta Divald Kornél alapvető művelődéstörténeti felfedezéseinek felvidéki tájai felé, mégis annyi tanulságot nyújt, oly sokirányú tudományos értéket tartalmaz, mint a legkitűnőbb szakmunka. Divald Kornél, a tudós mellett lépten-nyomon ott van Tarezai György, az író. E kettős ihletés nyomán vonzó, meleg világosságban ragyog ismét elénk a Felvidék közép- és renaissance-kori művészete. Nem a tudós író, hanem a kutatás tipikus természetén múlik, hogy sok az adata, a megismétlődő részlete. De ezek mind összetevődnek Divald Kornél művészettudományi hátterezésében s főleg a magyar renaissance szellem-történeti irányának ábrázolásává alakulnak. Nem kis érdeme a munkának az a sok tudományos indítás, melyet olvasás közben támaszt. Ezek között talán a legfontosabb a

felsőmagyarországi renaissance kultúrájának forrás-kérdése, melyet a tudós szerző egy-két gondolatvillanással érint. Avagy ide tartozik az egyes városok emlékeinek monografikus feldolgozása. Mindenekfölött pedig, mint régi kulturális hiányt kitöltő állandó vágy, jelentkezik a magyar képzőművészet történetének feldolgozása, melyre Divald Kornélnál senki sem lehetne hivatottabb.

Divald Kornél könyvének tudományos értékén kívül van még valami megbeesülhetetlen erkölcsi jelentősége is. Ezt nem az a szomorú aktualitás adja meg neki, hogy ma jelent meg és most tárgyal egy darab elszakított országrészről. Ez a helyzeti érték-energia még nem biztosítana számára irodalmi életet. Hanem ami ebben a könyvben oly tiszteletet parancsolóan egyéniséget, lelket sugárzó, az a nagy kegyelet, féltő gond, tudós rajongás, amellyel Divald Kornél európai s finom látóköre szeretni, értékelni tudja a magyar képzőművészetnek néha még leprimitívebbnek is tetsző maradványát. Könyve e ponton már ki lép a tudomány magas köréből s az ízés, a hagyomány, az önérzetes rá tartóság nemzetnevelői terére bontja ki hatását. Aki az ő könyvét elolvassa, az igazán nem vonatkoztathatja magára Goethe vádját, melyet az olaszországi műemlékek egyikének szomorú helye mellől kiáltott világgá: „Az emberiség hűtlen lett azokhoz az ideálokhoz, melyeket önmagáról alkotott“.

Külön kell kiemelniünk a könyv kiállítását, mely a régi, szép időkre emlékeztet, amikor már a könyvek külső megjelenése is öröm, esztétikai gyönyörűség volt. Az ember a szépség és a csodálat hangulatával léphetett tartalmuk világába.

Brisits Frigyes.

Szathmáry István: Az álmok palotája. Új versek. (Budapest, 1925. A Vármegye kiadása.) A költő, kinek ez a harmadik verskötete, nem az eredetiségre törekvő, újhangú lírikusok közé tartozik. Tárgyköre, nyelve, formái a hagyományok tiszteletét árulják el s konzervatív hajlamú költőtársaitól inkább érzéseinek hőfoka s általában temperamentumának heve, mint költői előadása által különbözik. Indítékai:

rombadőlt álmok, honfibanat, a hazai föld szépségei (Balaton) nemes emberi eszmények, szerelem stb. a szokásos hangulatokat és képeket vetik fel lelkében s versformáló gyakorlatla ezt az ihlet-anyagot igen tisztá, csiszolt és ízléses formába önti. Költői egyéniségét és felfogását maga jellemzi e két sorral, melyben álmái összeomlását siratja:

A Szépség, Jóság és Igazság torna
Vigyázott dús királyi birtokomra.

A költő csinos szerelmi dalaiban itt-ott az érzéki szerelemnek is látható egy-egy piros ere s itt, úgy látszik, a költő konzervatív hajlamai engedményeket tettek szilaj temperamentumának. Ilyen helyeken aztán nemesak a téma, hanem a költői stílus is Ady hatására mutat. (Fekete lovasok. Ha koldusok lánya volnál, stb.) Mindenesetre jellemző, hogy jeles költők szuggesztív ereje és hatása még ott is érzik, ahol ellennük egyébként heves harc folyik. Ady eszünkbe juttatja a vakmerő repülőt, ki ellenséges területeket áraszt el röpcéduláival. *rtm.*

Jókai és Debrecen. Jókai esztendejének gazdag termését méltó alkotással zárta le Zsigmond Ferenc, akinek irodalmi munkássága már hatalmas Jókai-monografiájánál fogva is szinte válthatatlan egységbe kapcsolódott a nagy mesemondó százéves újjászületésével. Ezt a rövidbe speciális szempontú művét Debrecen város megbízásából írta, hogy kimutassa egyrészt a legmagyarabb város jelentőségét Jókai egyéni és írói fejlődésére nézve, másrészt Jókai alkotásainak jelentőségét az egyébként is híres város hírének emelése szempontjából.

Ez a kettős cél irányítja Zsigmond munkáját, amelynek élvezetes és világos előadásából szépen bontakozik elő az író és város kölcsönös viszonyának képe. Új és mégis természetes megállapításokat olvasunk arról, hogy mit kapott Jókai hatásokban, benyomásokban Debrecenből és mit adott vissza cserébe bűbajos feldolgozásaiban.

Jókainak Debrecennel való kapcsolata éppúgy jelentkezik egyetemes világnézeti hatásokban, mint egyes művének tárgyi vonatkozásaiban. Helyesen mutat rá Zsigmond Ferenc ama körülmény rend-